

حماسه گشایش اقتصاد چین نا تمام است

اشاره:

چین برای راهیابی به بازارهای جهانی، دستیابی بیشتر به سرمایه‌گذاری خارجی و ادغام در اقتصاد جهانی، تلاش‌های زیادی را در دو دهه گذشته آغاز کرده، اما برای عضویت در سازمان جهانی تجارت، کماکان با دشواری‌هایی روبه‌رو است.

توافق چین با آمریکا و اتحادیه اروپا می‌تواند راه را برای حمایت آنها از ورود چین به سازمان جهانی تجارت باز کند، اما عملیاتی ساختن این توافق‌ها نیازمند اصلاحات اقتصادی بیشتری است که هنوز آمادگی‌های لازم برای عملی ساختن تمام آنها در چین وجود ندارد و این کشور هنوز راه طولانی را در پیش دارد. با این حال سیاستمداران چینی برای انجام این اصلاحات با فشاری می‌کنند.

گزارش «چین برای انجام امور بازرگانی آمادگی دارد» نگاهی تازه به مقوله ورود چین به سازمان جهانی تجارت و مناسبات این کشور با آمریکا دارد که در شماره اخیر نشریه «بزنس ویک» منتشر و توسط خانم لیلی عمرانی ترجمه و تدوین شده است. با هم این گزارش را می‌خوانیم.

اقتصادی این کشور تا حد سالانه یک درصد کمک کند.

البته ورود چین به سازمان جهانی تجارت به عقیده «کن وانگ» نماینده شرکت «اسپرنت» در چین، یک شبه معجزه نمی‌آفریند، ولی برای چین گام مهمی برای باز کردن درهای اقتصادش به روی اقتصاد و تجارت جهانی است.

با وجود آنکه روند اصلاحات اقتصادی چین از بیست سال پیش و توسط «دنگ شیائوپینگ» (رهبر سابق چین) آغاز شده، اما گشایش اقتصاد این کشور به روی اقتصاد جهانی در این دوران با توقف‌هایی نیز روبه‌رو بوده است و لذا ورود چین به سازمان جهانی تجارت یک مرحله برجسته در تاریخ

در همین حال سرمایه‌گذاران خارجی در چین اینک از دیوانسالاری حاکم بر جریان سرمایه‌گذاری در این کشور خسته شده‌اند و خواستار اصلاحات اساسی در این زمینه می‌باشند. میزان سرمایه‌گذاری خارجی در چین در نه ماه نخست سال میلادی گذشته ۱۷ درصد کاهش داشت. این در حالی است که برآوردهای انجام شده نشان می‌دهد که ورود چین به سازمان جهانی تجارت می‌تواند جذب سرمایه‌گذاری‌های تازه به میزان سالانه ۱۰۰ میلیارد دلار را برای این کشور به ارمغان آورد که در مقایسه با رقم ۴۵ میلیارد دلار سال گذشته، افزایش قابل توجهی را نشان می‌دهد و در عین حال می‌تواند به افزایش میزان رشد

این موضوع که چین تا چه حد آمادگی دارد که اصول تجارت آزاد را در اقتصاد خود پیاده سازد، پرسشی است که وجود دارد. موقعیت و شانس چین برای ورود به سازمان جهانی تجارت تا پیش از دیدار اواسط نوامبر ۱۹۹۹ «شی گوانگ‌شنگ» وزیر تجارت چین و «شارلین بارشفسکی» نماینده ارشد تجاری آمریکا برای رسیدن به توافقی جهت حمایت آمریکا از ورود چین به این سازمان، به نظر ضعیف می‌رسید و یکن در این زمینه شانس چندانی نداشت. مشکل دیگری که چین با آن روبه‌رو می‌باشد، بطنی شدن رشد اقتصادی این کشور و افزایش میزان بیکاری (به بیش از ۱۰ درصد جمعیت فعال چین) است.

اقتصادی این کشور محسوب می‌شود. برای بیل کلیتون رییس جمهوری آمریکا و نیز مذاکره‌کنندگان آمریکایی، گفت‌وگوهای تجاری در نهایت یک روند یکپارچگی چین در مجامع جهانی را ایجاد می‌کند که از سال ۱۹۷۲ و با سفر ریچارد نیکسون (رییس جمهوری وقت آمریکا) به پکن آغاز شده است.

گفت‌وگوهای نوامبر گذشته میان چین و آمریکا نشان داد که اینک اصلاح‌طلبان در چین از محافظه‌کاران این کشور پیشی گرفته‌اند. با وجود فشارهایی که انجام اصلاحات به اقتصاد چین وارد خواهد ساخت، با این حال رهبران چینی دریافته‌اند که منافع بالقوه بزرگتر و بیشتری برای آنها در ورود به سازمان جهانی تجارت نهفته است که نباید نادیده گرفته شود.

در نهایت باید گفت که رشد اقتصادی در اثر ورود چین به سازمان جهانی تجارت و نیز جلب اعتماد سرمایه‌گذاران به تلاش و جدیت چین در انجام اصلاحات برای الحاق به این سازمان بستگی دارد.

«شارلین بارشفسکی» عقیده دارد که اگر چین قوانین کنونی و بی‌کفایتی‌های نظام دولتی را ادامه دهد، سرمایه‌گذاری‌های دلاری به دیگر نقاط جهان خواهند رفت. اما فائق آمدن بر بی‌کفایتی‌ها در نظام اداری و بخش‌های دولتی به زمان نیاز دارد. توافقنامه چین و آمریکا، از چین می‌خواهد که بخش‌های مخابرات، ارتباطات راه‌دور و اینترنت، بانکداری، انتشار و توزیع اوراق بهادار و... را بگشاید. اما همه می‌دانند که بسیاری از این گشایش‌ها تا چند سال دیگر رخ نخواهد داد، با وجود آن که چین تعرفه واردات کالاها (از محصولات کشاورزی تا خودرو) را به‌طور میانگین از ۲۲ به ۱۷ درصد کاهش داده است.

پکن قول داده که تمام یارانه‌های صادراتی را حذف کند و شرایط را به آنچه در سفر آوریسل ۱۹۹۹ «ژو رونگجی» نخست‌وزیر چین به آمریکا وعده داده شده، نزدیک سازد. مذاکره‌کنندگان آمریکایی تصدیق می‌کنند که گشایش‌های محدود بازار چین، به هر حال بهتر از «هیچ» است، به همین جهت از اهداف خود که دستیابی به حداکثر سهام در بخش مخابرات و بیمه در بازار چین بوده، دست برداشته‌اند. آمریکایی‌ها قول داده بودند که در قبال آن، از حمایت بخش‌های حساس در قبال واردات از چین دست بردارند. (صنایع آمریکایی را در قبال واردات از چین مورد حمایت قرار ندهند).

«جین اسپرلینگ» مشاور اقتصادی کاخ سفید می‌گوید: «احساس کردیم که این امر در نهایت برای کسب تأییدکننده آمریکا مهم است.»

البته رییس‌جمهوری آمریکا نیز برای عقد پیمان با چین و اجرای آن با مشکلاتی روبه‌رو است و باید نیروهای درون حزب خود را که به برنامه‌های کارگری و زیست‌محیطی چین اعتراض دارند و نیز جمهوری‌خواهانی که نسبت به جاه‌طلبی‌های نظامی چین و سوابق این کشور در زمینه حقوق بشر هشیار و حساس هستند، را متقاعد کند.

با این وجود، اینک این مسأله بسیار مهم است که چین چگونه اصلاحات پذیرفته شده را اجرا خواهد کرد. پکن می‌بایست از شرایط دشوار برای اعطای مجوز به شرکت‌های مخابراتی جهت ورود به بازار چین، خدمات مالی و پروژه‌های مربوط به اینترنت صرف‌نظر کند، در حالی که اکنون این دشواری‌ها را برای حمایت از صنایع و خدمات داخلی و نیز محدودسازی فعالیت شرکت‌های خارجی برای رقابت در بازار چین برقرار

کرده است. با این وصف چالش‌های تازه‌ای در حال شکل‌گیری است. از نظر سرمایه‌گذاران، سرمایه‌گذاری خارجی در چین همانند یک میدان مین است و هنوز احتمال نمی‌رود که توافق برای ورود چین به سازمان جهانی تجارت به سهولت این میدان مین را پاکسازی کند. به یقین این اقدام در ابتدا انجام نخواهد شد، در حالی که شاید هیچ‌وقت نیز انجام نشود. به عبارت دیگر اطمینان کافی نسبت به انجام کامل اصلاحات در چین وجود ندارد.

«ژانت چان» وکیل شاغل در یک شرکت معتبر هنگ‌کنگ (شرکت پل، وایس، ریفکانید، وارتون و گاریسون) می‌گوید: «در متن توافق چین و آمریکا نکات تند و تیزی وجود دارد و هر کسی این ضربات را تشخیص می‌دهد. این نکات تند و تیز در منازعات بر سر محدودیت‌های وارداتی یا سرمایه‌گذاری به جای آنکه به دیوانسالاران ژنو (سازمان جهانی تجارت) برده شوند، در واقع می‌بایست به پکن ارجاع شوند.»

«کالان جی کوهن» رییس کمیته اضطراری برای تجارت آمریکا (گروهی متشکل از ۵۰ صادرکننده بزرگ آمریکا) می‌گوید: «با وجود توافق میان چین و آمریکا، مشکلات همچنان وجود خواهند داشت، اما با عضویت چین در سازمان جهانی تجارت دست‌کم سیستمی برای ارایه شکایات به وجود می‌آید.

اگرچه شرکت‌های مخابراتی آمریکا از سهم ۴۹ درصدی در سرمایه‌گذاری‌های مشترک در بخش مخابرات چین راضی نیستند، اما این سهم را دربرگیرنده جای مناسبی در هیأت مدیره شرکت‌های مشترک برای اعمال دید بازتر در امور مالی می‌دانند که در نهایت می‌تواند عملیات را به خوبی هدایت و تغذیه کند.

از نظر کارشناسان، گرچه چین باید پیمانی با اتحادیه اروپا امضا کند تا بتواند حمایت این اتحادیه از ورود به سازمان جهانی تجارت را جلب کند، اما اینک اخذ این توافق بیشتر تشریفاتی به نظر می‌رسد.

«جو رما اولیلا» از شرکت نوکیا (CEO) عقیده دارد که چین در مرحله نخست سهمیه‌هایی را به شرکت‌های خارجی پیشنهاد می‌کند و شرکت‌های آمریکایی از آن سود می‌برند، زیرا می‌توانند محصولات خود را به مصرف‌کنندگان چینی به‌طور مستقیم عرضه کنند. اما وی از اجرای کامل پیمان آزادسازی هراس دارد. زیرا معتقد است که چین آزادسازی را به‌طور کامل اجرا نخواهد کرد.

در حال حاضر شرکت‌های آمریکایی سازنده رایانه مانند آی‌بی‌ام و هیولت پاکارد در بازار چین یا موانعی از قبیل سهمیه‌ها و تعرفه‌ها برای واردات قطعات به چین و محدودیت‌هایی در توزیع بازار مواجه می‌باشند. در حالی که با عضویت چین در سازمان جهانی تجارت، آنها می‌توانند عملیات خود را در بازار این کشور توسعه دهند.

در همین حال «جی هو» مدیرعامل اداره اطلاعات فن‌آوری آمریکا در پکن که یک اتحادیه صنایع آمریکایی است، عقیده دارد که ورود چین به سازمان جهانی تجارت سبب می‌شود که شرکت‌های آمریکایی بتوانند امور تجاری خود را در چین بر اساس بررسی‌های بازار این کشور تنظیم کنند.

«سین تیا جانسون» مدیر شرکت تگزاس اینسترومنت عقیده دارد که سازمان جهانی تجارت به یقین از چین محیطی مناسب‌تر برای سرمایه‌گذاری می‌سازد. توافق چین و آمریکا، جو

سیاسی بهبود یافته‌ای را نشان می‌دهد که به ما کمک می‌کند. برای مثال زمانی که تنش میان چین و آمریکا به اوج خود رسید (اواسط دهه ۱۹۸۰) شرکت بوئینگ نتوانست کالایی در بازار چین بفروشد، اما اینک بوئینگ امیدوار است که ورود چین به سازمان جهانی تجارت سبب شود که مشاجرات سیاسی در آینده به حداقل ممکن برسد.

ورود چین به سازمان جهانی تجارت حتی برای کشاورزان آمریکایی نوبدبخش است. زیرا در این صورت چین یارانه‌های صادرات محصولات کشاورزی را کاهش و تعرفه‌های واردات محصولات کشاورزی را به‌شدت تقلیل خواهد داد. بازار چین با بیش از یک میلیارد مصرف‌کننده در واقع بازار خوبی برای سرمایه‌گذاران و صادرکنندگان در گوشه و کنار جهان است.

شرکت «میدوسترن فورکارگیل» که سالانه ۷۰۰ میلیون دلار کود شیمیایی، دانه‌های روغنی و سایر محصولات خود را به چین صادر می‌کند، نیز انتظار دارد که تجارتش با چین رونق اساسی پیدا کند.

«ارنست اس. مایسک» رییس این شرکت می‌گوید: «عضویت چین در سازمان جهانی تجارت نه تنها برای کارگیل، بلکه برای جامعه کشاورزی آمریکا موفقیت مضاعفی است.»

اما اینکه عضویت چین در سازمان جهانی تجارت برای کشاورزان چینی پیروزی باشد، مورد سؤال است و این پرسش نه تنها برای بخش کشاورزی، بلکه برای دیگر بخش‌های تولیدی اقتصاد چین نیز مطرح می‌باشد. به عبارت دیگر ورود چین به سازمان جهانی تجارت در یک مرحله آثار دردناکی به‌بار خواهد آورد و در سراسر این کشور

پهنار، برندگان و بازندگانی را جلوه‌گر خواهد ساخت. صنایع سنگین غیررقابتی چین مانند فولاد و پتروشیمی با از بین رفتن موانع تجاری، پشتیبان خود را از دست می‌دهند و به سوی ورشکستگی خواهند رفت. اما شرکت‌های فعال در زمینه‌های فن‌آوری پیشرفته و بیوتکنولوژی که به‌طور جزئی مورد حمایت هستند، رونق خواهند یافت.

در حال حاضر رهبران چینی آگاه هستند که باید بخش‌های عظیم اقتصاد تحت مدیریت دولتی‌شان را به‌طور اساسی متحول سازند. بخش‌های دولتی که کارکرد خوبی ندارند، سالانه میلیون‌ها دلار از بودجه چین را می‌بلعند. با این حال سیاست‌گذاران چینی عقیده دارند که در برخی صنایع آمادگی اجرای برنامه‌های تحت تجدید ساختار وجود دارد و عضویت در سازمان جهانی تجارت ابزار مفیدی برای تسریع انجام اصلاحات است.

برای مثال در صنایع خودروسازی چین، اکنون بیش از ۱۲۰ شرکت فعال هستند که تولید سالانه آنها از چند هزار دستگاه فراتر نمی‌رود. اما با واردات بیشتر خودرو، زمینه ایجاد یک صنعت رقابتی‌تر در داخل به‌وجود می‌آید و اصلاحات اساسی و ریشه‌ای در صنایع خودروسازی صورت خواهد گرفت و به یقین شمار شرکت‌های سازنده خودرو (از طریق ادغام‌ها) کاهش خواهد یافت.

احتمالاً این اصلاحات مؤثر خواهد بود. زیرا جنرال موتورز آمریکا که محصول مشترکی را در شانگهای تولید می‌کند، اکنون با فروشی بیش از حد انتظار روبه‌رو شده است و از تصمیم چین برای تأمین مالی پروژه مشترک واحد جی.ماک (G.MAC) نیز استقبال می‌کند.

جنرال موتورز از کاهش تعرفه‌های واردات خودروهای شخصی و کامیون نگران نیست، زیرا جی. مصطفی موهاتارام اقتصاددان این شرکت می‌گوید: «آنچه را که در اثر کاهش حمایت از دست می‌دهیم، بارشد سریع تو به دست خواهیم آورد.»

در همین حال شرکت‌های نوپای چینی نیز از عضویت این کشور در سازمان جهانی تجارت خرسند به نظر می‌رسند، زیرا امیدوار هستند که از تأمین مالی خارجی بهره‌مند خواهند شد. این در حالی است که بانک‌های دولتی مدت‌هاست که در چین در اعطای اعتبارات به شرکت‌های خصوصی محدودیت ایجاد کرده‌اند و وام‌ها به سختی در اختیار این شرکت‌ها قرار می‌گیرد.

«گوئو گوانگ‌چانگ» رییس گروه فورچون مستقر در شانگهای که محصولات بیوتکنولوژی و داروی چینی تولید می‌کند، موافقتنامه سازمان جهانی تجارت را یک سیستم عادلانه‌تر و بازتر توصیف می‌کند و عقیده دارد که اثرات عضویت چین در این سازمان به هنگ‌کنگ و تایوان نیز سرایت خواهد کرد. پیش‌بینی می‌شود که این امر برای شرکت‌های هنگ‌کنگی که ۵۰ کارخانه با ۵ میلیون کارگر در چین دارند، یک موقعیت فوق‌العاده باشد، زیرا آنها از معامله با شرکای بزرگ نفع خواهند برد.

«ویکتور فانگ» رییس شورای توسعه تجارت هنگ‌کنگ پیش‌بینی می‌کند که با برطرف شدن نگرانی‌های مربوط به تحریم‌های تجاری آمریکا، تولیدات و نیز سرمایه‌گذاری‌های هنگ‌کنگ به چین سرازیر خواهد شد. بازرگانان هنگ‌کنگی خواهان افزایش فعالیت‌هایشان در چین هستند و برخورداری از حقوق تجاری،

توزیع و سرمایه‌گذاری در چین (تحت تأثیر عضویت چین در سازمان جهانی تجارت) برای آنها یک موقعیت درخشان است.

اما برای چین، داستان چندان خوشایند نخواهد بود. چین برای عضویت در سازمان جهانی تجارت که منافع درازمدت را برایش تضمین خواهد کرد، باید اصلاحات و تغییرات گسترده‌ای را اعمال کند که ممکن است در کوتاه‌مدت تعادل اجتماعی در این کشور را برهم زند، زیرا چین میلیون‌ها جوان بیکار دارد و انتظار می‌رود در چند سال آینده ۱۰ میلیون کارگر نیز به صفوف بیکاران شهری این کشور اضافه شوند.

«هو آنگانگ» عضو آکادمی چین عقیده دارد که بیکاری بیشترین هزینه‌ای است که چین باید بابت عضویت در سازمان جهانی تجارت بپردازد. در هر صورت تحولات داخلی در چین نیز موضوع قابل بحثی است، هر چند که محافظه‌کاران چینی اکنون آماده پذیرش عضویت در سازمان جهانی تجارت هستند.

وزارتخانه‌های اطلاعات، صنایع و امور خارجه چین که در گذشته با شرکت‌های «نواوتر» و «میت چایناکوم» مستقر در کالیفرنیا در زمینه تجارت دوجانبه و نیز تجارت الکترونیکی همکاری می‌کردند که به سرمایه‌گذاران در چین کمک می‌کرد تا مشتریانی را در خارج پیدا کنند تا آستانه عقد پیمان سازمان جهانی تجارت، مقام‌های ارشد این وزارتخانه‌ها از مخالفان سرسخت سرمایه‌گذاری خارجی از طریق اینترنت بودند.

در همین زمینه، «جوشوتا شرین» نایب رییس اجرایی «میت چایناکوم»

عقیده دارد که به یقین جریان سرمایه‌گذاری از طریق اینترنت گسترش می‌یابد، ولی بدان معنی نیست که چین اجازه خواهد داد «پول» بدون محدودیت وارد کشورش شود.

در هر حال عضویت چین در سازمان جهانی تجارت فراتر از یک پیمان است. در حال حاضر چین برای روابط تجاری خود با آمریکا نیاز دارد که کنگره آمریکا اجازه «روابط عادی تجاری» را هر سال تمدید کند.

«جان جی. سوئینی» رییس اتحادیه «ALF-CIO» آمریکا عقیده دارد که پیمان «روابط عادی تجاری» (NTR) یک اشتباه بزرگ است که بر اساس برآوردها ۱۵۰ شغل در آمریکا را حذف می‌کند. با این وجود گروه‌هایی که موافق پیمان مذکور بوده‌اند، بیشتر شده‌اند و قدرت یافته‌اند.

مخالفت جمهوریخواهان آمریکا و پاسخ تردیدآمیز مذاکره‌کنندگان تجاری در آوریل گذشته سبب شد که کاخ سفید متقاعد شود که مانع عقد پیمان شود، حتی اگر لازم می‌شد که نخست‌وزیر چین از سفر به آمریکا دست خالی برمی‌گشت. اما در نهایت کنگره آمریکا از اعطای «وضعیت روابط عادی تجاری» به چین انگیزه‌های قوی داشت، زیرا روابط با چین مهمتر و فراتر از عقد یک پیمان بدون اشکال خواهد بود. به عبارت دیگر هر زمان که چین وارد سازمان جهانی تجارت شود، شروع یک روند جدید است.

با تمام این اوصاف، حماسه‌گشایش درهای اقتصاد و بازار چین هنوز ناتمام است و بساید در انتظار حرکت‌ها و اقدامات آینده بود.

